

Nieuwsflitsen

Nieuwsflitsen in een periodieke uitgave van de heemkondekring 'Loon op 't Sandt'

Verschijnt 6 keer per jaar

Correspondentieadres redactie: Castellanie 40, 5175 DD Loon op Zand

Emailadres: nieuwsflitsen@heemkondekringloonoptsandt.nl

Jaargang 05. Nr. 03

1 mei 2012

In dit nummer onder andere:

☐	Verhalen uit de jaren 1939-1940	pag. 2
☐	Wat gebeurde er in Loon op Zand op 1 januari 1821?	pag. 2
☐	Tentoonstelling in De Venloene	pag. 2
☐	Nog steeds kwijt	pag. 2
☐	Schenkeningen aan de heemkondekring	pag. 3
☐	Subsidieregeling Rijksmonumenten	pag. 3
☐	Houtwallen	pag. 3
☐	Fietstips: oud sluisje in Hank en fabrikantenhuis in Tilburg	pag. 4

Activiteiten in mei en juni 2012

- 6 mei Duinfeest b.g.v. 10-jarig bestaan van Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Op deze zondag van 11 tot 16 uur vindt het feest plaats bij Restaurant "Bosch en Duin". Ook onze heemkondekring is vertegenwoordigd met een stand, waarin aandacht wordt besteed aan de oude wegen in en rond de Duinen.
- 9 mei Avond voor de leden in De Kiosk: Ons lid John Boeren spreekt over "Onderscheidingen". Aanvang 19.30 uur.
Voor de pauze: de historische ontwikkeling van de belangrijkste koninklijke onderscheidingen van dit moment (Orde van de Nederlandse Leeuw en Orde van Oranje-Nassau), het karakter van deze twee orden en aan welke criteria moeten kandidaten voldoen.
Na de pauze: het traject dat voorafgaat aan het uitreiken van een Koninklijke onderscheiding, de rol van de aanvrager en de gemeente; een 'exclusief' kijkje achter de schermen!
- 30 mei Dia-avond Venloene over de Tweede Wereldoorlog in Loon op Zand, verzorgd door onze werkgroep Fotoarchief. Aanvang: **19 uur**.
- 20 juni Fietstocht / wandeling Vertrek: 19 uur bij De Wetering. De deelnemers zijn zelf verantwoordelijk voor hun veiligheid en worden geacht voldoende verzekerd te zijn.

Alle leden zijn bij deze activiteiten van harte uitgenodigd!

Jaar van historische buitenplaats

Verkiezing boerderij van het jaar

In het kader van het themajaar 2012 van de historische buitenplaats is er dit jaar bijzondere aandacht voor boerderijen die onderdeel zijn van of ooit onderdeel hebben uitgemaakt van een landgoed, buitenplaats of religieuze orde.

Op www.boerderijvanhetjaar.nl vindt u alle informatie over dit initiatief en kunt u uw eigen boerderij of de boerderij van iemand anders aanmelden.

(Uit: Erfgoedstem 29 februari 2012)

Nieuwsflitsen 2012

	verschijnt op	kopij inleveren t/m
Nr. 4.	1 juli	20 juni
Nr. 5.	1 september	20 augustus
Nr. 6.	1 november	20 oktober
2013-nr. 1.	20 december	10 december
2013-nr. 2	1 maart	20 februari

Secretariaat heemkondekring:
Theo Schroemges, Scorpius 7,
5175 XM Loon op Zand. Tel. 363030. Email:
secretaris@heemkondekringloonoptsandt.nl

Verhalen uit de jaren 1939-1940

Van de heer H. Van Kerckhoven uit Tilburg, die in die jaren werkte bij bakker Lauke de Leijer, ontvingen wij de volgende twee anecdotes:

Jan Vos, de scharensliiep, bijgenaamd Jan Hinkeldepink, kwam in de bakkerswinkel en vertelde, dat zijn vrouw een keer een sigarendoosje met geld in de plattebuiskachel had verstopt, voor ze naar de kerk ging. Terwijl zij in de kerk zat, kwam Jan thuis en omdat hij het koud had, stak hij de kachel aan....

De heer van Kerckhoven moest als bakkersknecht met de fiets een mand met broodjes naar het Kraanven brengen voor een koffietafel bij een uitvaart. Het had flink gesneeuwd en onderweg kwam hij ten val en viel in de sloot. Broodjes goed nat. Toen hij bij het sterfhuis aankwam, wist hij niet wat te doen. Hij zei tegen de vrouw die de broodjes aannam: "Ik kan er ook niets aan doen". De vrouw zei: "och, menneke, de gift niks de die brooikes nat zijn, dan drinken ze tenminste niet zoveel koffie."

Wat gebeurde er in Loon op Zand op 1 januari 1821?

In de laatste editie van het Jaarboek *Straet & Vaert* staat het artikel 'Van ereschoten tot aanslag. Hoe Loon op Zand zijn nieuwe schout Pieter van den Hummel inhaalde'. Daarin gaat Jan van Iersel uitgebreid in op de aanslag die op 1 januari 1821 's avonds op Van den Hummel werd gepleegd en die deze ternauwernood overleefde.

Nu staat het volledige dossier van het gerechtelijk onderzoek op zijn website www.janvaniersel.nl

Belangstellenden kunnen in de verhoorverslagen lezen hoe de verdachten en getuigen die dag doorbrachten (op zich al interessant hoe men zich op een extra vrije dag wist te vermaken zonder radio, tv, auto en de vele andere verworvenheden van onze huidige maatschappij). Zo kunnen geïnteresseerden zich een beeld vormen van wat er op die avond in de Loonse Kerkstraat is gebeurd en hoe daar door de tientallen verhoorde personen op werd gereageerd. Sommigen hadden niets gehoord omdat ze vast sliepen of 'een weinig doof' waren, anderen hadden het 'zeer zwaar schot' en het 'gebrul en gekerm' van het slachtoffer wel gehoord, maar kwamen er niet voor uit bed omdat hun vrouw of vader dat niet wilde, 'ik er geen zaken mee had' of ... 'ik lig zo warm in mijn nest' en het was zo koud buiten. Gelukkig waren er ook die direct naar buiten renden om hulp te bieden.....

Nog steeds kwijt

In de Nieuwsflitsen jaargang 3 nr. 3 (zomer 2010) werd melding gemaakt van het feit, dat uit ons documentenarchief een ordner (nr. 37) verdwenen was met belangrijke kopieën van documenten die betrekking hebben op de geschiedenis van ons kerkdorp.

Tot op heden is deze ordner nog steeds niet terecht. Vandaar het verzoek aan de actieve leden van onze kring om hun onderzoeksmateriaal nog eens na te kijken, of deze ordner daar wellicht nog tussen zit....

Tentoonstelling in De Venloene

Door onze Heemkundekring in de persoon van Tiny van Iersel-Brouwers en Annie Hamers-van Leeuwen zijn twee vitrinekasten in De Venloene ingericht met enkele voorwerpen uit onze museumcollectie.

Het thema van deze tentoonstelling is "Geboorte en Doop" en zij zal te zien zijn tot 15 mei.

Er is te zien: een babyuitzet van 1937, een kruisje voor de wieg, doopjurkjes en een doopkaars.

In 1920 maakte Maria Schellen-Martens van haar trouwjurk een doopjurk met doopsprei. Al haar kinderen en kleinkinderen werden in dit jurkje gedoopt en in september 2011 deed het dienst voor de doop van haar achter-achterkleinkind.

Ook Luce van Lier-Wagemakers maakte in 1932 van haar trouwjurk een doopjurkje en doopsprei, die ook te bewonderen zijn in de vitrinekast.

Ook is er een doopjurkje van de familie Wouters-Brouwers uit begin 1960, twee nachthemden uit 1935 en een sluitlaken dat gebruikt werd door de vrouw na de bevalling. En niet te vergeten: een gebedenboekje voor de kerkgang, de eerste keer dat een jonge moeder na de bevalling naar de kerk ging.

Wij nodigen u uit om deze tentoonstelling te gaan bekijken in de ontmoetingsruimte van De Venloene.

Schenkeningen

Onze heemkundekring ontving:

- Van Ina Nijkamp familiefoto's en foto's betrekking hebbende op Loon op Zand.
- Van Christ Nijkamp stukje film op DVD dat beelden laat zien over oorlogsschade woningen Kasteellaan en opnamen families Van Hoorn en Nijkamp.
- Van Leny van Summeren-Biemans: een zwart, ovaal plaatje met daarop de tekst 'GENEESK- / DIENST / L.B.D.' (L.B.D. = Luchtbeschermingsdienst). Leden van de E.H.B.O. bevestigden dit tijdens de oorlog met een riempje op de bovenarm als ze hun diensten moesten aanbieden. De benodigde materialen haalden ze in het toenmalige café Van Onzenoord op de hoek Hoge Steenweg-Kerkstraat. Het plaatje was van Leny's vader, Jos Biemans, die op de Hoge Steenweg woonde. Deze schenking is in overleg met Leny doorgegeven aan Alexander van Venrooij. Die was er zeer blij mee: het past goed in hun collectie oorlogsattributen; ze hebben al een hele serie van zulke plaatjes met steeds andere opschriften.
- Van Riet Kuijpers-Oerlemans: enveloppe met 13 reproducties van foto's en ansichtkaarten, uitgegeven bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de 'Buurtschap 't Craeven & Duiksehoef Loon op 't Sandt' in 1994.
- Van Hetty Uijtdewilligen: oude krantenknipsels .foto's, bidprentjes enz.
- Van Piet Horvers, Theo Schoenmakers, Frans vd. Velden, Jan en Riet Merx: bidprentjes.
- Van heemkundekring 't Schoor: Kaart v.d. gemeente Loon op Zand.
- Van Anneke van Esch- van Opstal en Jos Bernaards: Jaarboeken.
- Van René Brands (zoon van Harry Brands "de Das"): foto's van de schoenfabriek.
- Van Cees Stadhouders: 10 pentekeningen, door de Rabobank uitgegeven in 1998.
- Het archief van de buurtvereniging Van Salm Salmstraat.
- Van fam. van de Ven: 1 plaquette van 25 jaar vriendschap tussen de Vogelvriend en de Zonhovense Siervogels en het archief van De Vogelvriend, o.a. vele edities van het ledenblad.
- Van Jan Huijbregts: foto's en ander materiaal van bakkerij J.G.M. Huijbregts, een kegelclub en het oude parochiehuis.

Alle gevers hartelijk dank!

Subsidiereregeling rijksmonumenten krijgt renovatiebeurt

Meer geld voor rijksmonumenten zou nog fijner zijn geweest, maar ja... crisis, hè? Hoe dan ook, het ministerie van OCW vereenvoudigt de subsidieregeling voor rijksmonumenten. Met de nieuwe regeling zouden meer eigenaren van rijksmonumenten van steun kunnen profiteren. De ministerraad heeft

ingestemd met een voorstel hiertoe van staatssecretaris Halbe Zijlstra (cultuur).

De onderhoudssubsidie voor rijksmonumenteneigenaren is blijkbaar te populair: in 2011 moest de overheid 80 procent van de aanvragen worden afwijzen. Uit onderzoek blijkt dat ook de komende jaren het beschikbare budget van 48,5 miljoen euro per jaar ontoereikend is om in de vraag te voorzien, aldus het ministerie.

Zo schaft het het bestaande lotingsstelsel af. Ook krijgt de eigenaar meer tijd om de aanvraag in te dienen. Werelderfgoed en professionele behoudsorganisaties krijgen voorrang. Monumenten in slechte technische staat kunnen ook een onderhoudssubsidie krijgen. Daartoe wordt het maximale subsidiepercentage verlaagd naar 50 procent en moet de eigenaar de helft zelf gaan betalen.

Kerken

Een groot deel van het budget gaat naar het onderhoud van kerken. Het beleid is en blijft om beeldbepalende kerken in stand te houden. Kerkbesturen worden gevraagd om aan te tonen dat er geregeld gebruik van de kerk wordt gemaakt, religieus of niet-religieus. Dat leidt ertoe dat kerken met een functie meer kans krijgen op subsidie.

(Uit: Monumentje 30 maart 2012: <http://monumentje.wordpress.com>)

Onverwacht hoekje in Tilburg

Tilburg kwam in de negentiende eeuw op als industriestad. Monumenten van voor die tijd zijn in de Brabantse textielstad weinig te vinden. Ambitieuze bestuurders zorgden er in de loop van de twintigste eeuw voor, dat grote delen van het centrum er niet bepaald pittoresker op werden.

Een van die straatjes die aan de sloopwoede is ontkomen, is de Nieuwlandstraat. Dat is een straat met nog veel leuke, negentiende-eeuwse gevels. Verder zorgen onder meer kleinschalige winkels en het feit, dat de straat autoluw is, voor een goede sfeer. Wie vanaf het Tilburse NS-station naar het centrum moet lopen, doet er verstandig aan via de Nieuwlandstraat te lopen.

Uit: Monumentje 9 maart 2012)

Houtwallen

Houtwallen zijn landschappelijk en ecologisch van bijzondere betekenis ook voor planten en dieren. Het is erfgoed, vindt de rijksoverheid. In de gemeente Veenendaal moet dat echter eerst nog worden onderzocht. In een door GroenLinks aangezwengelde kwestie over een houtwal aan het Zilvermos zegt het college van B&W dat eerst cultuurhistorische elementen moeten worden geïnventariseerd. „Vervolgens kan er pas bepaald worden of er sprake is van Veenendaals erfgoed.”

(Uit: Erfgoedstem 7 maart 2012)

Fietstips:

Naar Hank: onzekere toekomst voor historische sluis uit 1699

Hank is geen heel oud plaatsje. Het Brabantse dorp is ontstaan aan de rand van de Biesbosch, toen dit deel eind zeventiende eeuw werd ingepolderd. Voorlopers van de plaats verdwenen in 1421 tijdens de Sint-Elisabethsvloed in de golven.

De oudste structuren van het dorp zijn dan ook sluisen. Eerst moest in het nieuw gewonnen land de waterhuishouding op orde zijn, voordat er huizen konden staan. Met een van die oude waterwerken is er nu iets mis.

Het gaat om de Hillegatsche sluis, een bouwwerk uit 1699. Vier jaar geleden nam de lokale Archiefkring het sympathieke initiatief om deze te behouden voor het publiek. Zij groef de sluis uit en plaatste een trap en een vlonder, waardoor toeristen een kijkje kunnen nemen in het waterwerk.

Noodlot

Maar helaas. Ruim een week geleden sloeg het noodlot toe. De gemeente Werkendam, waar Hank onderdeel van is, heeft de sluis afgesloten. De muren scheuren; er dreigt instortingsgevaar. Vanwege het mogelijk risico van vallende stenen vanuit de muur op de trap en de vlonder is de toegang afgesloten.

Toch zuur. Doet zo'n lokale vereniging iets goeds, gaat het toch mis. De Archiefkring Hank vreest dan ook voor het voortbestaan van het monument.

Ecologisch

De eigenaar van het sluisje is waterschap Rivierenland. Die heeft gelukkig toegezegd het waterwerk te restaureren als onderdeel van de ecologische verbindingzone. Maar ja... dat is natuurbeheer en daar hield het kabinet Rutte nou weer niet zo van. Dus of dat doorgaat...

De toekomst van het bakstenen bouwwerk uit 1699 is dus allerm minst onzeker. Dat zou een groot verlies zijn. En niet alleen voor Hank, dat zijn oudste monument dreigt te verliezen.

(Uit: Monumentje 12 maart 2012)

Erfgoed in de praktijk

Deze instelling biedt al meer dan 25 jaar een breed pakket aan één- en meerdaagse cursussen voor professionals en belangstellenden in de erfgoedsector. Dagen die in het teken staan van: kennis uitwisselen, inspireren, vaardigheden vergroten en netwerken. Dagen met als doel ons verleden een toekomst te geven.

Als u wilt weten of er een cursus voor u bij is, kunt u op onderstaande website meer lezen over de inhoud van het programma van "Erfgoed in de praktijk".

<http://www.erfgoedindepraktijk.nl/cursussen/Paginas/Cursusprogramma-2012>

Naar Tilburg: monumentenadvies gaat in prullenbak

Woningcorporatie Tiwos mag volgens haar eigen plan de monumentale fabrikantenvilla aan de Goirkestraat 87 in Tilburg tot zeven zelfstandige woon-eenheden verbouwen.

Het College van B&W van Tilburg gooit daarmee een afwijzend advies van de Omgevingscommissie in de prullenbak. Die commissie bestaat sinds 1 januari in de gemeente Tilburg als opvolger van de afzonderlijke Monumentencommissie, Welstandscommissie en de commissie Stedelijk Groen. Het gebeurt zelden dat het college deze adviezen van tafel veegt.

Het beeldbepalend herenhuis werd gebouwd naar een ontwerp van Tilburgse architect Jos Donders. Opdrachtgever in 1915 was schoenenfabrikant Joh. Mannaerts-Pessers. Het gebouw is sinds 2004 gemeentelijk monument.

De Omgevingscommissie vindt dat de sloop van kozijnen, schuiframen en rolluiken de monumentale waarden te zeer aantast, en dat geldt ook voor het aanbrengen van nieuwe dakvensters.

Ook het college vindt dat de monumentale waarde van het pand door de verbouwing 'aanzienlijk zal dalen', maar meent dat langdurige leegstand schadelijk is voor het voortbestaan van een monument. "Ook vanuit het oogpunt van monumentenzorg is het acceptabel om in dit specifieke geval het belang van Tiwos te laten prevaleren", aldus het college.

(Uit: Brabants Dagblad 13 maart 2012)

Verder programma 2012

1 juli	Verschi jning Nieuwsflitsen 2012-4
20 augustus	Uiterste datum inleveren kopij
1 sept	Verschi jning Nieuwsflitsen 2012-5
8 sept.	Open Monumentendag
12 sept.	Algemene ledenvergadering in De Kiosk
16 sept.	Dag van Loon
13 oktober	Excursie
20 oktober	Uiterste datum inleveren kopij
31 oktober	Avond voor de leden in De Kiosk
1 nov.	Verschi jning Nieuwsflitsen 2012-6
21 nov.	Lezing in de serviceresidentie Molen wijck. Han Verschure spreekt over de 80-jarige oorlog. Aanvang: 20 uur
10 dec.	Uiterste datum inleveren kopij
15 dec.	Verschi jning Nieuwsflitsen 2013-1

Alle avondb ijeenkomsten beginnen om 19.30 uur tenzij anders vermeld.

De bestuursvergaderingen vinden plaats op de eerste dinsdag van de maand.